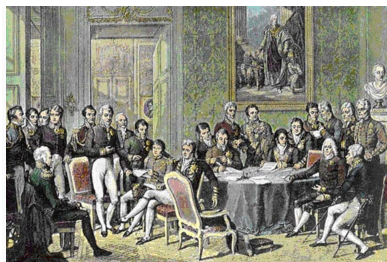

Solidt historikerarbejde på flere planer

Sejrherrerne mødtes i Wien for at sikre orden og fred.

[Wikimedia Commons](#)

Asger Wille 23.11.2022

EU50 // BOGANMELDELSE – Det andet og sidste bind i Jakob Dammeskiold-Samsøes værk *Rejsen mod Europa* binder en fornem sløjfe på et omfattende og særdeles vellykket forsøg på at fortælle Europas historie på dansk.

Rejsen mod Europa 2. De seneste 200 år

Af Jakob Dammeskiold Samsøe

Gads Forlag.

542 sider.

399,95 kr.

Bogen er udkommet

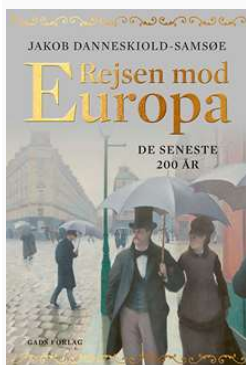
”All models are wrong, but some are useful.” Sådan skrev den britiske statistiker George Box i 1976 i et forsøg på at forklare videnskabelige modellers væsen. I den korte, prægnante sætning indfanger Box det forhold, at ingen modeller nogensinde vil kunne tage højde for og behandle virkelighedens kolossale kompleksitet.

Ikke desto mindre kan en statistisk model give os en forståelse af verden, som vi kan bruge. En forståelse, som giver os mulighed for at kategorisere og organisere dele af dét, vi ellers ikke kan forstå.

Europa som samlebetegnelse

Når jeg læser det afsluttende bind af Jakob Danneskiold-Samsøes' (herefter JDS) *Rejsen mod Europa*, kommer jeg uvægerligt til at tænke på Box. For bogen insisterer på den ene side på, at Europa ikke findes som entydigt begreb. Det er i stedet et homonym, som beskriver forskellige folkeslags fællesskab og forskelle gennem tiden, og JDS demonstrerer med stor faglighed, hvordan tanken om Europa har undergået en række radikale forandringer gennem tiden.

På den anden side illustrerer bogen, at "Europa" alligevel er en brugbar og fornuftig samlebetegnelse for det geografiske, historiske og kulturelle fællesskab, som de fleste af os trods alt føler et tilhørsforhold til.

Bogens omslag. Gads Forlag.

Rejsen mod Europa er solidt historikerarbejde på flere planer. JDS skriver med en klar og personlig stemme, men undgår for det meste at læne sig op ad den ofte lidt anstrengende angelsaksiske tradition for egentlige moraldomme over fortidens mennesker. Sproget flyder mundret og nuanceret uden at blive for simpelt.

JDS bruger samtidig adskillige kræfter på at nuancere og punktere forskellige myter og forsimplede fortællinger om Europa.

Det lykkes på fornem vis – man sidder ikke tilbage med fornemmelsen af en trættekær lyst til at dekonstruere for dekonstruktionens skyld, men i stedet med fornemmelsen af en vellykket formidling af historievidenskabelige og intellektuelle nuanceringer. Netop derfor undgår bogen at blive en ideologisk fortælling om Europa ud fra en fasttømret fx konservativ eller marxistisk optik.

Man må lette på hatten i anerkendelse af, hvor vellykkede bøgerne er blevet. Det har ikke været nogen lille opgave

I bogens sidste kapitel, som deler titel med Knut Hamsuns selvbiografiske værk *På gengroede stier*, træder JDS tydeligere frem med en række refleksioner over Europas fortid og fremtid. Om titlen er en skjult opfordring til at huske, at alle mennesker er fejlbarlige og skal forstås som en del af en tid, ved jeg ikke, men både kapitlets titel og indhold lægger fint op til personlige overvejelser hos læseren.

Bind 2 indledes med et besøg ved Wienerkongressen i 1814. Mens krudtrøgen lagde sig efter Napoleons næstsidste nederlag, mødtes sejrherrene i Wien for at sikre orden og fred. Wienerkongressen, det konservative og fyrstebårne Europas sidste store triumf, danner en vellykket ramme om bogens åbningsscene, for efter Napoleonskrigene var det tid til at jage den franske revolutions vildfarelser på porten og sikre, at kontinentet ikke blev forstyrret i sin egentlige orden. Europa skulle igen regeres af fyrstefamilier og have klare rammer for de forskellige samfundsstænder.

Det er et effektivt åbningsgreb, fordi resten af bogen illustrerer, hvordan Wienerkongressens forsøg på at stoppe den udvikling, som blev sparket i gang af den franske revolution, blev en pyrrhussejr. Frankrigs grænser blev godt nok flyttet tilbage til tiden før krigene, og de lande, som Napoleon havde besejret, skulle igen regeres af de gamle dynastier.

Men det var en – i historisk perspektiv – stakket frist. De mest toneangivende forhandlere kom fra Rusland, Østrig, Preussen og Storbritannien, og den opmærksomme læser vil måske bemærke, hvordan alle disse lande, med undtagelse af Storbritannien, præcis 100 år senere endegyldigt brød sammen som kejserriger med Første Verdenskrigs udbrud.

Vellykket

Det er en stor opgave at formidle de seneste 200 års historie. Ikke blot fordi det er farligt at skrive om begivenheder, som nulevende mennesker kan huske, men også fordi man så let kan komme til at fortælle for lidt eller for meget om dette eller hint.

Den balancegang opretholder JDS i det store hele rigtig flot. Afsnittet om de forskellige revolutioner i 1800-tallet er nok bogens svageste – men på ingen måde dårligt. Det er blot svært at få et egentligt overblik over de forvirrende tider omkring 1848.

Til gengæld er afsnittet om Lenins revolution og Stalins forbrydelser fra 1917 til 1953 fremragende, og det giver et indblik i den voldsomhed og vold, som prægede Sovjetunionen. Det vil fungere glimrende som overblik for dem, som ikke tidligere har fået kendskab til de totalitære lidelser i Østeuropa.

Bøgerne er en oplagt gave til alle historieinteresserede, og selv faghistorikere kan finde masser at begejstres over

Når man læser JDS' andet bind, sidder man tilbage med fornemmelsen af, at fortællingerne falder på plads. Der laves her og der afstikkere til tiden før 1800, men de giver mestendels fin mening og virker ikke forstyrrende. Enkelte mindre afsnit vil føles som gentagelser, når man netop har læst bind 1, men det er ikke generende og har den fordel, at bind 2 langt hen ad vejen vil kunne læses selvstændigt, hvis man ønsker det.

Jeg vil dog klart anbefale at læse bøgerne som et sammenhængende hele, fordi de tilsammen behandler de mange forskellige retninger, Europa kunne have taget – og dem, som kontinentet tog.

Man sidder som læser tilbage med en nuanceret og fagligt særdeles velfunderet forståelse af, hvor kompleks Europas historie er. Og man må lette på hatten i anerkendelse af, hvor vellykkede bøgerne er blevet. Det har ikke været nogen lille opgave at fortælle en samlet historie om et splittet og identitetsforvirret kontinent. Bøgerne er en oplagt gave til alle historieinteresserede, og selv faghistorikere kan finde masser at begejstres over.

I forbindelse med udarbejdelsen af denne artikel har POV modtaget tilskud fra

EUROPA
nævnet

Læs anmeldelsen af del 1 af serien om Europas historie her: **Rejsen mod Europa**
• **POV**

bøgerEUEuropas historie

Asger Wille

Asger Wille er uddannet historiker fra Københavns Universitet og underviser i dansk, historie og mediefag på Køge Gymnasium. Han er tillige næstformand i GL, Gymnasieskolernes Lærerforening. Asger Wille arbejder med formidling af